

« zurück blättern vor »

SZWANKOWAĆ v. imp., ab 1558. **1)** ‘in einem schlechten Zustand sein, Fehler haben, schlecht funktionieren, sich falsch verhalten’ – ‘być w złym stanie, mieć wady, źle funkcjonować, niewłaściwie się zachowywać’: 1558 GliczKsiąż I 3v, SPXVI *ktorey [nauki] gdyby kto nyemyał ná swyecye / fswánkować musi.* o 1564 Mącz 180b, SPXVI *Labare sermone [...], záyękáć sie álbo szwankować w rzeczy.* o 1600 KlonWor 70, SPXVI *Ociec iuz ná zmyślách szwánkował y w mowie.* o 1862 Zawadz.W.Sob. 51, DOR *Począł szwankować na zdrowieiu wskutek dolegliwości więziennych.* o 1948 Kubac. Kryt. 245, DOR *Strug jest mistrzem interesującej fabuły. Szwankuje natomiast u niego kompozycja.* – SPXVI, MĄCZ, SW, DOR (wych. z użycia).

2) ‘schaukeln, wanken, taumeln; auch übertr.’ – ‘kołysać się, chwiać się, wahać się; też przen.’: 1561 I.Leop.Ps. 117 13, L *Wypchniony szwankowałem ku upadku; ale Pan przyjął mię.* o 1564 Mącz 456c, SPXVI *Titubo, Depcę Mącam nógami / szwánkuyę wążąc sie ydę.* o 1568 KuczbKat 280, SPXVI *Ale mocna y stała wiára nic niewánkuiąc / [...] ludzie záz krzepi y poşıla.* o 1588 Calep 149b, SPXVI *Caespito – Szwankuię.* o [LBel.] 1696 Bardz.Tr. 436, L *Szwankować pod ciężarem Atlasowi przyydzie.* – SPXVI, MĄCZ, CN, TR, L, SWIL (prze.), SW (stp.).

3) ‘einen Schaden, Verlust davontragen, kränkeln, siechen, leiden usw.’ – ‘ponosić uszczerbek, stratę, podupadać, niedomagać, cierpieć itp.’: 1577 ModrzBaz 22, SPXVI *gdyby nálegatá woyná / [...] musiaľby Krol sprošnie szfánkować.* o 1579 KochPs 177, SPXVI *Nie fil’ye zły człowiecze: bo iefłim szwánkował / Wnet mię móy pan porátował.* o 1600 KlonWor ++3v, SPXVI *iuzby tu bez pochyyby [...] spotecznóść ludzka szwánkować y przewrócić sie musiaťá.* o 1676 PisMów II 29, SP17 *Dopiero sie náchylily szwankować poczył Rzym kiedy nieukontentowani Heroes utyfkować poczeli.* o 1669–1703 Pocz.Pam. 229 *jadąc na dzień świąteczny do Dziewaltowa, do pana Hrehorowicza, szwankowałem z koniem w równinie samej za podskoczeniem, pod Androniszkami w polu, tak barzo, zem sie mało z tym światem nie rozstał.* o (1690–1695) Mitte 18.Jh. PasPam 113v *Napadły wielkie Sloty Sniegi poczely Litwie konie Szwankować y poszli na kwatery po wsiach.* o [LBel.] 1745–1756 Chm.Ateny 489 *W tym iednak merentur [...] pochwałę, że bardziej rezolwowani szwankować na fortunie, niżeli wiary daney y parolu nadwerezyc.* – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW.

4) ‘Erwartungen nicht erfüllen, verfehlen, enttäuschen’ – ‘zawodzić oczekiwania, chybiać, nie spełniać się, nie ziszczać się’: 1600 KlonWor 78, SPXVI *Iefli polá fswánkuią / do dąbrowy ná zer.* o (1611) 1767 Krom. 37, L *Nie szwankowaliby byli na mniemaniu względem Wandy Polacy, by mu była samaż nie zakroczyła.* o 1625 Birk.K.K. 33, L *Bohatyr ten aż do siwego*

*włosa f kronie swe szyszakiem przyciskał; szwankował na nim on wierszyk:
szpetnie staremu być żołnierzem.* ◦ [LBel.] (1661) 1971 J.A.Mor.Lut. 40
*Wiesz, czemu pani płodna, a pola szwankują? Bo roli nikt nie sprawia,
a panią sprawują.* – SPXVI, L, Sw (stp.). ◊ **Etym:** nhd. *schwanken* v.,
'wanken, taumeln; unschlüssig, wankelmütig sein, wechseln, von einem zum
anderen gehen', GRI, nur für Inh. 1, 2. ◊ **Der:** *poszwankować* v. pf., 1863
DOR, zuerst geb. BAN, nur für Inh. 3; *zaszwankować* v. pf., zuerst geb. SW,
nur für Inh. 3. ❖ Die Beziehung zwischen ↑*szwank* und *szwankować* müsste
eingehend auf gegenseitige Beeinflussung untersucht werden.

« zurück blättern vor »